

TÓTH CSABA

„ISTEN IS EGY KEDVES FESTMÉNYNEK LÁT ENGEM...”

RENDAHAGYÓ SOROK KECSKÉS MIKLÓS MŰVÉSZETÉRŐL¹

Ösödök óta képekben gondolkodunk, egy valamikor látott látvány a tudatunkban rögzült képpé alakul át, és gondolatokat, asszociációkat indít el bennünk. Így születtek a jelképek, metaforák, sőt maga az írás is. A festészetet sokáig képirásnak, a szobrász alkotásokat faragott képeknek nevezték. A technikai képalkotás (fotográfia, film, videó, PC) megjelenése azonban egy eróziós folyamatot indított el a képzőművészet hagyományos műfajaiban és funkcióiban, így annak megítélése mára nagyon ellentmondásossá vált. A képzőművészet, mint eszméket, gondolatokat kifejező külső forma, itt maradt köztünk, de mintha korunk a belső tartalmak, funkciók kiüresedése után nem tudna mit kezdeni vele. Magával a művészettel, ami így, jobb híján, funkcióját veszített kereskedelmi terméké alakult át. Piacosodott, mint minden más materiális dolog e földön.²

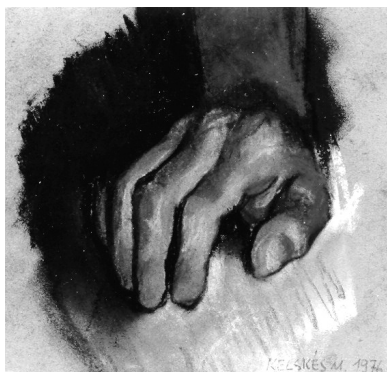
Ma egy mű, ha nem eladható, nem nevezhető művészetnek, és az a művész, aki nem képes létrehozni eladható alkotásokat, szintén nem művész. A művészet árucikk, amelyet a művészeti ipar mechanizmusai működtetnek. Mindezek után jogos tehát a kérdés: mi van a mai műalkotásokban, amitől egyáltalán még művekként tekinthetünk rájuk?

Az alábbiakban egy Vas megyei kortárs művész még ismeretlenebb belső világára nyitunk ablakot, próbáljuk felfejteni a titkot: mitől művészet a művészet napjainkban, és egyáltalán, miből születik meg a műalkotás?

- 1 Gyulai Gergely írt róla szócikket a Kortárs Magyar Művészeti Lexikonba. „Kecskes Miklós festő (Zalaegerszeg, 1960. máj. 5.) 1984-ben szerzett oklevelet a szhelyi Berzsényi Dániel TF rajz–matematika szakán. Megszűnéséig tagja volt a Vasi Műhelynek. 1985: az Operaházban dolgozott díszletfestőként. 1990-től a szhelyi Derkovits Művészeti Szabadiskola tanára. Festészeti munkássága két fő periódusra osztható: korai alkotásaira az expresszionista, tasiszta stílusjegyek jellemzőek. Ezt követő korszakában újfiguratív–expresszív jellegű műveket alkotott. E periódusban elsősorban az emberi arcot és a mögötte rejtőző személyiség vonásait kutatta. Jellemző műveinek intellektuális tartalommal való telítettsége. A 90-es évek végétől munkáin a szakrális tematika kerül előtérbe.” – Enciklopédia Kiadó, Bp. 2000. 324. old.
- 2 Ha nem lenne méltatlan szójáték, úgy is fogalmazhatnánk: Picassósodott. Picassónak ugyanis volt mersze a múlt század közepén bátor önkritikát gyakorolni korábbi művészetével szemben. „Minél jobban komédiáztam és játszadoztam a legkülönfélébb talányokkal, rébuszokkal és cikornyás arabeszkszerű motívumokkal, annál nagyobb volt a hírnevem és dicsőségem.” (Igaz Szó, 1962. 11. 18.) Ha ezt mások is követték volna, ma más-milyen művészet venne körül minket. A kiégett művészet parazsát élesztgetjük.

Kecskés Miklós festőművész immár egy évtizede visszavonult a nyilvánosságtól, remetei magányban él egy 30 négyzetméteres, lakótelepi garzonlakásban Szombathelyen.³ Mi, most tehát jelképesen rányitjuk az ajtót, betekintünk önként vállalt „benső” száműzetésébe, áldozathozatalos magányába, ami talán e sorok írójának annyival lesz könnyebb feladat (mint egy átlag halandónak), mivel 1977 óta, megismerkedésük óta barátság fűzi hozzá.

Ez az írás tehát innét el is veszíthetné tárgyilagosságát, ha magam folytatnám, de épp az elfogultság vádját kikerülendő, ezután át fogom adni a szót magának a művésznek. Vastag kötegni levelezésünkéből fogok idézni tőle, s így ő maga avat be minket festészetének mögöttes világába. Kronológiai sorrendet tartva, hogy egy művész lelki fejlődését, személyiségének kibontakozását, felnőtté válását, kiteljesedését és beérését is nyomon tudjuk követni. Személyes vallomásait időnként gondolatainak tárgyasulásaival, festményeivel szakítom meg, szintén időrendi sorrendben.

Kéztanulmány, 1976

„Tudjuk azt, amit ma csinálunk az kiseded játék, a valódi eredményt 15–25 év múlva talán látjuk. Azt sem tudjuk érdemes-e, de mégis csak érdekes kell, hogy legyen, mert így gondoljuk. Én egy évet még Szombathelyen töltök, azért, hogy érjen ez az egész ügy. Gondolok is majd vele, ha eszembe jut, nem is, de csinálom. Úgy látom, ha Pestre kerülök, teljesen megerősödve a szándékomban kell elindulnom ezen az úton. Egy év eldönti ezt. Van-e bennem elég fantázia, ami kell ehhez a nagy Dologhoz... döntésedben hallgass magadra, a belső hangra, az elképzeléseid abszolút mércéje legyen a fő szempont...” (Szombathely, 1978. 06. 20.)

„Mindig a belső egyensúlyt kerestem, és ez a keresési ösztön jelentette az én egyik részemet. Rájöttem én is valamire. Az embernek amennyire csak teheti, kifelé kell fordulnia ahhoz, hogy befelé lásson. Hogy ne törje le se a siker, se a sikertelenség... Én úgy gondolom, mindenki annyival több, amennyivel többet sejt meg az Élet Titkából (itt a több kifejezéssel nem vagyok kibékülve, nem jó).” (Szombathely 1980. 12. 20.)

„Mindenkinek tetszenek a dolgaim a főiskolán, és én ebben sütkérezem. Semmi erőfeszítést nem teszek. A nem-cselekvés gyönyörű kínja, mozdulatlanság, ez jellemezett... Nekem most néhány képem és rajzom Debrecenbe kerül kiállításra az Egyetemi és Főiskolai Kulturális Napokon.” (Szombathely, 1982. 03. 06.)

„A boldogság eljövetele bizonyítható tétel.” (Szombathely, 1982. 06. 10.) „A hazugság fizikai fájdalmat okoz.” (Szombathely 1982. 09. 10.)

3 Minden élet élet, de élet és élet között óriási különbségek vannak. Jelen esetben inkább vegetálásról lehet szó, hisz csekély jövedelméből alig tudja fenntartani már magát a művész. Lassan már egy évtizede nincs műterme.

„Úgy gondolom, az Isten nem adja az ember kezébe a sorsa alakulását, azt megtartja önmagának. Az embernek megadja azt a lehetőséget, hogy a finoman, lágy hangon sugallt meggyőződését kövesse, és így tehát a kedvét kövesse, kedve mentébe közlekedjen, de azt, hogy a sorsa hogy fog alakulni, azt nem árulta el, azt meghagyta magának... az embernek egyszeri élete van, azt tudja végigvinni múlt – jelen – jövő vonalán. Ha valaki nagyon szenved, remeg azért, hogy sorsa így vagy úgy alakuljon, akkor nem tud a sorsa – az ő szempontjából – a legjobban alakulni. Mindig jönnek félelmek, azok az embert megtörik, alkalmatlanná teszik arra, hogy lásson, a félelmek egyik legjellemzőbbje, hogy az ember nem veszi észre, van egy furcsa beszűkülés. Az embernek megváltoznak a reakciói. Az embernek kell csalódnia, kell, hogy elkeseredjen, mikor a célja felé igyekszik. El kell keserednie amiatt, hogy a célját nem fogja elérni, és ebben az elkeseredésben lemond a céljáról, és amint lemond, felbátorodik, és megváltozik minden körülmény az emberben... Mindig, mindenki előtt van egy megtenni való út, amit át kell ugrani, és az ember azt halogatja. A halogatás az mehet egy darabig, csak a halogatásnak az a veszélye, hogy az ember bele kényelmesedik a halogatásba. Az van, hogy valamilyen pillanatban valaki fogja magát, és ellenkező irányba elindul, de akinek nincs meg ehhez a kedve, az nem érzi úgy, hogy ezt a fordulást valami erő, és valami öröm kíséri, annak nem kell neki kezdeni. Azért jó, hogy valami erőt kap az ember, ahhoz a fordulathoz, amit neki meg kell tennie. Nem kell az embernek megerőszkolnia a lelkét vagy az akarátát. Én úgy tapasztaltam, hogy amit tennünk kell, az olyasmi, amihez kapunk kedvet, nem kell valami izzadságos lépést tennünk hozzá. Hányszor van az ember úgy, hogy érzi azt valamiről, hogy kedve lenne hozzá, de érzi, hogy mersze is van. A mersz az, amit valahogy nekünk hozzá kell termelni, és a mersz az, amin áll, vagy bukik a dolog. Ameddig az elszánódás nem jön össze, addig az ember nem tudja azt csinálni, amit csinálnia kell... Elindultam egy úton, amelyen csak hívő ember tud járni, s erről az útról nem szeretném, ha letéritődnék. Mert lépten-nyomon hitetlen, pogány étellel találkozom. Viszont ez a hit próbák elé állítja az embert. Akadályok állnak előtte, de ha átviszem az előttem álló akadályt, ha át merem vinni, legközelebb már egy nagyobb akadályt állít elém a sors, és valószínű, akkor is kapok elég erőt. De ha nem merek nekirugaszkodni az akadálynak, később kisebbet kapok, vagy még kisebbet. De akadály mindig lesz... Az én életem úgy alakult az utóbbi időben, azt hiszem, kezdek őszinte lenni magamhoz. Először is magamban kezdtem őszinte lenni. Aztán kezdtem el őszintén beszélni másoknak, elsősorban magamról. (Kapunvár, 1984. 01. 20.)

Gyulaváry Ildikó portréja, 1977

„Először is azzal számolni kell, hogy a világ már meg van váltva. Feladatunk inkább az lehet, hogy a megváltásból származó energiákat felhasználjuk. Én úgy érzem, hogy vallásos embernek elsősorban nem Isten végtelen, halhatatlan létére kell figyelni, hanem a jézusi

szeretetre. (Szombathely, 1984. 02. 03.) „Eddig egy esti képet és egy fél-aktot festettem, a művészeti vezetőnknek, Szemadán Györgynek az akt tetszik, nekem csak a feje. De hát még lesz tovább.” (Képeslap – Vonyarcvashegy, 1984. 07. 19.)

„Nagyon szomorú helyzetbe keveredtem. A Pestre való feljáró és az itthoni rajzolás mellett elhanyagoltam az iskolát, a tanítást. Annyira lekötötte a gondolataimat a „készülés a Képzőre”, hogy fejem tetejére nőttek a gyerekek az iskolában. (Szombathely, 1984. 12. 05.)

„Február közepétől új munkahelyem van, ahol napi négy órát vagyok elfoglalt. Napközi vezető vagyok 12-től du. 4-ig, naponta, a Budatétényi 6. sz. ált. iskolában. Az Operánál reggel ½ 8-tól este 7-ig kellett bent lenni. Ez megnehezítette volna esti felkészülésemet. A rajzolni járást. Most ez lehetővé vált, és este ½ 6-tól ½ 9-ig hétfőtől péntekig a Fő utcában rajzolok, ahol Marosits, a szobrász számomra a legszimpatikusabb, több más tanár is van persze. Szombatonként a Postásban rajzolok, ahol Topor András korrigál. 2-től 8-ig rajzolok szombatonként. Ezt azért hangsúlyozom így ki, mert előző felvételim előtt csak heti 2–3 órát tudtam rajzolni. Ebben is mutatkozik az előnye a Budapestre költözésemnek.” (Budapest, 1986. 03. 21.)

„Meg akarok változni. Ezért szükségem van a magányra is. Magam vagyok ugyan, de nem érzem magam egyedül. Az Úr itt van mellettem. Nekem csak helyet kell adnom számára. Ha pedig bennem van, akkor én Őbenne. Nem aggodalmaskodom. Még akkor sem, ha olykor kisebb teljesítményt érek el. Nem vagyok 10–15 éve tanító pedagógus. Ennek ellenére ne érezzem kicsinek magam. Úgy is le tudjak feküdni, ha nem éppen rózsás munkát végeztem. A nyugalom lelke ezt megadja nekem. Aztán ez a nyugalom ad a későbbiekben bátorságot, derűt, humort, összeszedettséget, szeretetet és egyéb keresztény erényeket, ami munkámhoz nélkülözhetetlen. Ha ez megvan, és tovább is tudom adni, akkor munkám egy részével végeztem.” (Jánosháza, 1987. 09. 04.)

„Isten azt kéri tőlem, hogy keveset beszéljek. Szemlélődés a magányban. Ez a mi utunk. De nem csak a miénk. Mindenkié. Az a társadalom, amely nem biztosít személyes magányt a tagjai számára, elveszett. Ki kell üresíteni magunkat. Ez azonban csak a magányban mehet végbe. Ennyire még nem éreztem ennek a felelősségét, mint most. Jánosházára kerülésem ilyen értelemben nyereség... Úgy gondolom, ha szemlélődővé válok, akkor a festészet terén is előnyös lesz. Eljuthatok olyan látomáshoz, amit csak így kapok meg, és ezt a munkámba átviszem. A magány jobb iskola, mint a Képző, annak, aki jó festő szeretne lenni.” (Jánosháza, 1987. 09. 17.)

„Szegénynek kell tudnom magam. Anyagilag is és lelkiekben is. A szegénység csöndje felruház értékekkel. De nem szabad elbizakodnom... Csöndben kell lenni, és elmerülni a csönd titkában.” (Jánosháza, 1987. 09. 22.)

„Azért keresem most a magányt, hogy ott növekedjem a többi ember szeretetében. Nem azért megyünk a pusztába, hogy elmeneküljünk az emberek elől. Hanem azért, hogy megtanuljuk, hogyan találjuk meg őket. Nem azért hagyjuk el őket, hogy többé semmi közünk ne legyen hozzájuk, hanem hogy felfedezzük, hogyan tehetünk legtöbb jót velük. De ez még mindig má-

ARCKÉPCSARNOK

TÓTH CSABA: „ISTEN IS EGY KEDVES FESTMÉNYNEK LÁT ENGEM...”

sodlagos cél. Hogy mi a fő cél, azt úgy is tudjuk. A legigazibb magány nem rajtunk kívül található. Nem az emberek, vagy a hangok hiánya körülöttünk. Olyan szakadék az, amely saját lelkünk bensejében tárul fel. A benső magánynak azt a szakadékát olyan éhség teremtette meg, amelyet semmiféle teremtett dolog nem tud kielégíteni.”(Jánosháza, 1987. 09. 25.)

„Hánykolódunk a semmi karjaiban. Én mindig is éreztem ezt... A szenvedéstől nem kell megrettenni a magányban. Próbáljuk magunkat függetleníteni a világi vágyaktól, s ha ettől függetleníjük magunkat, akkor csak úgy rettenénk meg, ha kívülről szemlélnénk magunk.

Kapujanincs átjáró, 1989

Hetedik tekercs, 1991

Én azt próbálok megvalósítani, hogy érzéki, tárgyi vágyaktól függetlenül éljem napjaimat. Felemelkedjem egy olyan létsíkba, ahol csak jóság, tisztaság és bölcsesség lakik. Ezzel a világi életem elszegényedik, de ez nem baj. Ez akkor lenne baj, ha kívülről nézném magam. Akkor megrettennék, uramisten mennyire kevés vagyok. De ha a semmi hátán ülök, és elringatom magam, nem tűnik ilyen veszélyesnek. El kell ringatnom magam egy mélységes ölelésben. Ez az ölelés a semmitől való ölelés lesz. Megelégszem a legkevesebbvel. Szegénységet fogadok. Nincsen szükségem tárgyi javakra, hiszen a semmi is kielégít. Nincsenek igényeim, szinte egy cellában is élhetnék. Amde megvan a cellám. Van egy szobám Jánosházán, ahol olvasok, elmélkedem és nézek a semmibe. Ez a semmi végül átalakul és termékeny talaja lesz jövődő terveimnek. Ezek a tervek még csak csirájukban vannak meg. ... Ehhez a nagy célhoz készítem most homályosan elő az emberi talajt. Emberi tartásomat kell megerősítenem, de úgy, hogy másokat ne sértsen. De először is az üresség állomásánál kell vá-

rakoznom sokáig a csatlakozó vonatra. Ezt jelenti nekem Jánosháza. Keresem azokat a helyeket bensőmben, ahol csend van, és ott megmártózom a lét mélyeiben. Szeretem, ha a hajam tiszta, kezem tiszta, a fülem tiszta, a lábam ujja is tiszta. Ezt szeretném a bensőben is elérni. Úgy látom, ennek megélése a magányban mehet végbe. / De nagyon hosszú út ez. ” (Jánosháza, 1987. 10. 18.)

„... a szellemi megtisztulás hosszú folyamatának sűrűjében vagyok. Tévelygésemet tehát nem céltalan, és tudom azt is, /micsoda bizonyosság!/, hogy a tisztaság magvait hordozom magamban. Mégis gyengeségem a tisztátalan ár habjaiba lök, és ott hánykolódom, zavaros vízben elmerülve és mardosva. És ott, ahol kitesz a partra, mindenütt pusztaság van. Énem egy hosszú kanyargós ösvényen járva magában mindig háborúzik. Bennem egy vad, bős csata dúl, csak mikor kilépek levegővételre testem burkából egy pillanatra, látom, hogy az az út, amin járok, milyen fénylő és tiszta. Olyan házikó vagyok, melynek nincs ajtaja. Átsüt rajta a nap fénye, meleg villamossággal tölt meg, de ha elborul az ég, sötét felhői is itt lelnek tanyára. Így aztán ki vagyok szolgáltatva a lelki időjárás viszontagságainak, kényének, kedvének. De majd, így leszek tiszta is. Megtisztulva a napfénytől, esőfellegek hűsítő párájától. ” (Jánosháza, 1987. 10. 25.)

„Előző levelemből kiérezted-e, hogy valami bennem végéhez ért. S nem tudtam mihez fogni. A jövő előttem üresen állt. Egyre erősebben éreztem azt, hogy festenem kell. Hogy lezárjam azt a két napot, amit eltöltöttem. Hazautaztam. Festeni kezdtem. Két napig küzdöttem, amíg elkészült az a kép, amit homályosan már napok óta láttam magamban. Címet is adtam neki: „A csend szava”. Ez a kép úgy érzem életképes. Egy hatalmas fehér felület, a kép alsó és bal oldali széleinél föld- és enyészetszínek látszanak. Először éreztem és láttam világosan, hogy egy képet meg kell festenem, hogy tovább élhessek. Meg kellett festenem. Valamit lettem. Érzékelhető gyümölcs az életemnek. ” (Jánosháza, 1987. 11. 02.)

„A csend szava” megfestése óta úgy érzem magam, mint szülés után szoktak érezni. Kiürült belőlem valami /két hónap töltete/, helyet adva új ölelésnek. Üres vagyok... Nyugodt maradhatok, hisz a lehetőségek mezője bennem található. Igen, de minél alázatosabbak vagyunk, annál inkább. Hosszú vergődések után adatott felismernem, hogy optimista lehetek. Azt hiszem a lelki élet egy fokán ezt mindannyian felismerhetjük... „A csend szava” Egy minimális eszközöket felhasználó kép, nagyon megnyugodtam... ” (Jánosháza, 1987. 11. 09.)

„Annyira küszködöm magammal. Nagyon szegény vagyok. Egyedül és csendben. Iskolai munkámat végzem... A csendem most nagyon nagy... Legújabb képemet, »A csend szava«-t kicsit tovább festettem otthonjártamkor. Nyers és barbár ez a kép. ” (Jánosháza, 1987. 11. 28.)

„Szabadnak, átjártnak, szellősnek, levegősnek, igaznak, s tisztának érzem magam. ” (Szombathely, 1988. 02. 14.)

„Berendezkedtem itt Budapesten, megkezdődött a tanév. Meglepetésemre mégis kell matematikát tanítanom /5.-ben és 7.-ben/. Ez komoly délutáni lekötöttséget jelent, előkészület a következő napi órákra. Szerencsére rajzra nem kell készülnöm. Rajzot 6.-ban és 8.-ban ta-

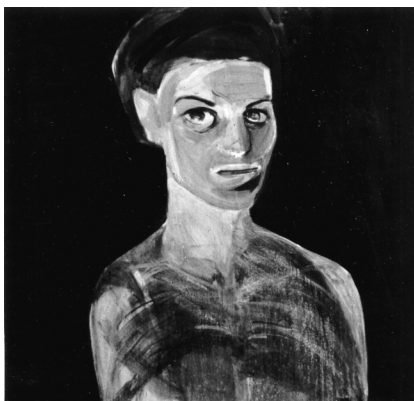
nítok. Időmet sikerült beosztanom, hogy hétfőnként, péntekenként el tudok járni a Fő utcába rajzolni és szombatonként a postásba. Így hetente három nap rajzolok. Festeni is fogok, erre is keríték alkalmat. Talán havonta 2-3 festményt tudok festeni, persze ez több dologtól függ.” (Budapest, 1988. 09. 08.)

„Jó képek nélkül pedig leesik az ambícióm, kedvem... Éppen ezért is jól kell festeni. Ez a lehetőség adott, nekem más nem adatott.” (Budapest, 1988. 09. 25.)

„Lépek egyet, és kételkedek egyet. Hinni magamban? Valahol egészséges szinten? Igen, ez a benső cél. Végtelen sok kételkedés következik. Miért? Egyszerűen, mert már sokat hazudtam. Másoknak, magamnak, magamért. Az önző ember analógiáját olvasod... Lépni. Mindig ugyanott. Kör. Általános töprengés, a kínlódás... Miért? Azért, mert teljesíteni akarok. Erőmet feszítem meg unos untalan, legtöbbször hasztalan... állandó ingamozgás és belső labilitás... Mivel nem bízom magamban... Hol keressem a biztosat. Egy biztos van, és ez a halál. Elpihenés az évmilliókon át... Nem rúgom meg a mércét, mit talán elvárhatnának... Mi van? Van a semmi, és Mozgás, a Hit, aztán a nem hit. Minden együtt. Egy nap ezerféleképpen. Persze jó ez valahol. Ahol a kínzás tisztít. Aztán persze a kínzás végeztével a tisztulás lehetősége... (Budapest, 1989. 01. 02.)

„Ez is, az is. Nem is teljesen, teljesen is. Visszafogottság, mérték, és bor is, elszabadulás is. Nem tudni őszintén, tudni is. Próbálkozások, nem kész művek. Egy lökés által készet hozni létre, míg másként heteket elgyötörni hasztalan.” (Budapest, 1989. 01. 29.)

„Akvarellel kezdek el dolgozni, absztrakt, különféle vonalak, foltok. Az iskolában csak a rajzot tanítom húsz osztályban, 5–8-ig... Az egész iskolában én leszek csak rajztanár. A Műcsarnokban láttam egy kiállítást. Emil Schuachher NSZK festőművész. Expresszív absztrakt képek, kétdimenziós, síkban tartott festmények. Ennyire a Klimó kiállítása tetszett nekem Szombathelyen pár éve. Jó. Szállói szobámban jól érzem magamat, önálló vagyok, se szülők, se rosszindulatú megjegyzések.” (Budapest, 1989. 08. 02.)

Ez az, ami ma és most van, 1994

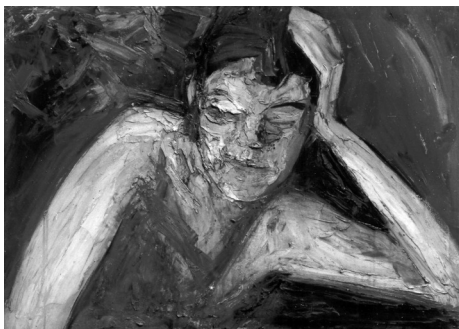
„Festeni is szeretnék. Pénz híján akvarellel nem túl nagy képeket, tussal keverve.” (Képeslap – Budapest, 1989. 11. 26.)

„Festettem egy, úgy négyzetméteres képet hajlított-hajtogatott horganylemezre. Olyan új nekem, nehezem hiszem el, hogy én festettem, idegen, a szó nem biztos, hogy teljesen negatív értelemben. Felfogás-alakulásmától erősen eltér. Újszülött. Utána nyugalom szállt rám. Ne én döntssem el jó-e vagy nem. Egy „dolog”. Lényeg, hogy megelégtültem-kielégültem a festés

végeztével. Plexihátteret akarok neki. Bartókian sötét és színes. Még-egyszer nem tudom mit műveltem. Műveltem valamit legalább a művelésért.”(Budapest, 1989. 12. 13.)

„Ha jó napjaim lesznek, ez a kép hazautazásomig azért csak készen lesz, bár nem siettetem, mint ahogy igyekszem nem siettetni semmit sem úgy mostanában. Mindig jobb úgy az élet.” (Levelezőlap – Budapest, 1990. 04. 03.)

„Amikor visszatértem Szombathelyről a tavaszi szüneti napokból, valójában festeni éppen nem akartam, de amikor észrevettem, hogy kiborult egy liter ragasztóm, hogy el ne vessződjön, mégis neki láttam. Sötétedésre egy olyan képpel lettem kész, ami bizony már tetszik is nagyon. Azt a címet adtam neki: „A szelídek emlékezete”. Közönséges földdel, plectollal és olajjal lett befejezve. Ezt a képet már nem fogom bántani. Ha jó, ha nem jó, bár szerintem nagyon is jó. Jó lenne mindig így festeni. De ez nem rajtunk múlik.” (Budapest, 1990. 04. 30.)

Könyöklő lányportré, 1995

közös kiállítást is rendeztünk Szombathelyen „3 Újfigurális művész” címmel. (Ez már második közös kiállításunk volt.) A kiállításához készült kiadványba Miklós ezeket az 1991-ben írt gondolatait jelentette meg:

„Kezdetben az expresszív látásmód erejében volt a képek értéke. Az utóbbi időben az arcok szoborszerűbbé váltak, klasszicizálódtak. Ez nem azt jelenti, hogy klasszicizálódásra töreksem. Festézetem a személyiségem, gondolkodásom változásait tükrözi. Fontos, hogy a kész mű a létből, a létezésből a lehető legtöbbet érintse. A képek a legnemesebb önmagamot mutatják, ám számomra az alkotás folyamata többet jelent, mint a kész kép... Az életben rengeteg dolog van, aminek semmi értelme, csak az időt rabolja el az embertől: rohanás a pénz, az egzisztencia, a karrier után. Engem ez nem vonz. Sajnos az állértékek hajszolása közben az emberiség belekényszerült egy ördögi körbe, s ebből a rendszerből szinte lehetetlen kilépni. Ha valaki mégis megpróbál megszabadulni a megalkuvásoktól, az elkerülhetetlen prostituálódástól, akkor anyagilag számítania kell a létminimum alatti életre. Ez abszolút törvény, alóla kibújni nem lehet... A művészetnek az a hivatása, hogy rögzítse a múlthatatlan, romolthatatlan értékeket a lehető legmagasabb szinten. Ami ezt a feladatot nem tölti be, kívül esik a művészet fogalmának határán. Az ember szellemisége eredendően az örökkévaló értékek keresésére irányult. A mű maga a szellemiség. A festék csak addig festék, ameddig ki nem bújik a tubusból. Mikor az anyagból gondolat lesz, örökéletűvé válik.”(1994)

Ezzel az alapállással, gondolkodásmóddal törvényszerűen egyre jobban bezárult körülötte a kör, mint már utaltam rá, fokozatosan, majd teljesen visszavonult a nyilvánosságtól. Néhány „ars poetica”-szerű írásában azonban még betekintheünk látásmódjának, benső világának további alakulására. Ezek azonban már inkább csak amolyan „palackposta”-üzenetek, segélykiáltások voltak a külvilág számára, kétségbeesett helyzetének tanújelei, dokumentumai.

A szombathelyi Tóth Tamás 2004-ben egy portréfilmet forgatott róla „Monológ a boldogságkeresésről” címmel, melyet trilógiának szánt, de mindhárom résszel nem tudott elkészülni, befejezetlen maradt, mint ez a ritka és értékes életmű. 2015 márciusában barátai, tisztelői egy jótékonyági estet szerveztek számára a szombathelyi Weöres Sándor Színházban, amelyen Jordán Tamás színművész igazgató és Szabó Tibor színművész adta elő a festőművész prózai és költői műveit, kiáltványait, ars poeticáit.⁴

„2000-es esztendő fordulópontot hozott. Tudni kell festézetem intuitív festői automatizmus volt a röntgenadaptációs kísérletekig. Ettől kezdve elég nehéz útra tévedtem. Már láttam azt is, hogy a tudatosság is megjelent egy bizonyos fokig.

Tehát van még az intuitív festői automatizmus, de mellé társul a tudatosság. A továbbiakban olyan művészeti irányultság felé törekszem, amely a szakrális festézetbe torkollhat. Ennek útja-módja szinte állandó festői aktivitásban lenni folyamatosan és örök ellenőrzés, revidálás, s szünetek, hogy pihent szemmel tekinthessek vissza egy kb. 2–3 hónappal ezelőtt megfestett kvadrátra. Ez általános gyakorlat a festők nagy részénél, nálam is. Az idő szelektál. Terveim között szerepel épületek, városképek festése is. Technikai és művészeti problémák között halad előre az idő, megállítani nem lehet, a kijelölt úti cél adott. Szakrális festézet elérése a saját kereteim között. Nem tudni, hogy 5–6 év múlva érem-e el, vagy korábban, esetleg később. Az viszont biztos, hogy »mély ug-rást« végeztem az ismeretlenbe, ami vonzó számomra.” (2000)

„Hadd tegyem hozzá, hogy 1990-től szándékosan nem jártam múzeumokba, kiállításokra. Ezt az idő pozitívan igazolta, hiszen 90-től 98-ig autonóm képi világomat nagyméretű portrékkal kifejezve adtam hírül. Ebben az időszakban kizárólag csak ezzel foglalkoztam. Minden esetben élő modell után dolgoztam. A modell meditációs objektumot jelentett számomra, soha nem fényképszerű megjelenítést. A fordulópontot a 98-as önálló kiállításom hozta, ahol már jelen volt néhány szakrális indíttatású festmény. Akkor úgy gondoltam, hogy ebbe az

Apostol, 2000

⁴ A rendezvényt Merklin Tímea, a *Vas Népe* újságírója, Oroszy Csaba festőművész, Sejber Mihály szobrászművész, és e sorok írója szervezték meg. – Kovács Ágnes: Példás összefogás. *Vas Népe*, 2015. 03. 03. 11. old.

irányba törekszem festői gondolataimat kifejezni... Majdnem több időt töltöttem így meditációval, mint konkrét festéssel, mert számomra a szakrális jellegű útra lépés sajátos jelleget öltött... Több esetben volt, hogy szakrális karcolatot vagy szimbolikát nem igényelt a kép, erőltettnek éreztem volna. Azokon a helyeken és azokkal a színekkel, amik adott belső világot vetíthették ki, nagyjából szakrális jelentéssel, ott alkalmaztam szimbolikát.” (2001)

„Belső világom gyakran több irányba tekintő gondolataimat és sajátos világlátásomat fegyelmezett alkotói rendbe igyekszik megmutatni... Az egyik témakör a szakrális jellegű képek

A dextera ad sinistram legenda, 2001

Elszakadás, 2000

sora, a másik pedig profán, vagyis világi jellegű képek együttese. Itt hadd hívjam segítségül Bolyai Jánosnak, a kiváló matematikusnak két verssorát: »Szüntelen ingamozgás, Szimultán igen–nem«. Rendszeresen kezembe veszem könyveit, erőt, indíttatást, igazodási pontot keresve bennük munkámhoz. Az olvasottakat és a látottakat korábbi festői praxisomhoz híven – nem szolgálai módon – némely esetben átveszem, ugyanakkor igyekszem átgyúrni önmagam bensőjén.”(2001)

„A mai kor a tudomány és a technika kora. Így beszéltek a XX. században, és hozzátették az ahhoz értők, hogy sajnos nem kedvez a művészeteknek. »Csigalassúsággal is el lehet jutni Jeruzsálemig!« ... A jelenkorban, mint az ismeretes, visszafelé kell menni, és minél mélyebbről meríteni, hogy utána megindulhassunk előre. Oda-vissza út! Koncentráljunk most egy területre. Képzőművészet. A barokk korig bezárólag nevezhető hitelesnek. Vízválasztó! Aki érti hallja meg! Vannak még szigorúbbak. Giottótól visszafelé nézz? Vízválasztó! Román-kor; gótika, és onnan visszafelé a korban. Legszigorúbb álláspont: onnét meríthetünk... Mindenki szuverén személyiség, döntse el ki-ki maga! A börtön megnyugtató szabadsága és a szabadság kedves börtöne tette életem kiteljesedetté. Amikor mindenki elfordult tőlem – mert volt ilyen idő – a kert végén üldögélve tűnődtem, hogy mit érdemes tennem ezután. Teljes tudattal gondoltam arra, hogy amit eddig csináltam, annak hátat fordítok egy életre. Gyermekkori kedves

emlék elevenedett fel, és a magam öröme, nem dicsőségvágyból, pusztán a világtól elfordulva éltem. Ez a korszak másfél évig tartott, ugyanis amitől elfordultam, az élethivatásom volt, és újra megfordult bennem. A Jóisten kegyelméből egyre több barátra, segítőre, jóakarróra, emberre találtam. Akkor még nem tudtam, hogy mire vállalkoztam újra, volt, hogy mély vízbe ugrottam és ott kellett megtanulnom úszni. Sikerült! Abban az időben, bár nem hangoztattam, azt a döntést hoztam magam számára, hogy úgy valósíthatom meg legjobban festői célkitűzésemet, ha nem járok egyáltalán kiállításokra. A kitűzött cél mindenki számára elgondolkodtatóan eredményesre sikerült. (Ebben a korszakban inkább elméleti hívő voltam.) Alapvető elvem, hogy amit már rutinszerűen tudnék, elutasítom, és újra kezdek. Aki engem a mai napig ismer, mint festőt, nyomon követheti. Volt egy átmeneti progresszív katolikussá válási kísérlet, de egyelőre filozófia csupán. Nem szeretek a nagyokkal példálózni, de amikor Szinyei Merse Pált kigúnyolták, abba hagyta a festést, és visszavonult a birtokára gazdálkodni. Az én birtokom a családom kertje, ahol már szorosan kötődök szenvedélyes hobbimhoz, így a kapukulcsot kertünkre fordítva a börtön megnyugtató szabadságát érzem, és amikor siettemben a közlekedési szabályokkal nem törődve, sietek ki a műterembe, ott a szabadság kedves börtönét érzem. Ha máshol valahol megállok, barátaim segítők, embereim azonnal tudják, mi kell nekem, és már felmálházva mehetek ki, abba a teljességbe, amiben néhányan nem érznek jól magukat, de segítő modelljeim és a festést inspiráló könyvek segítenek, és amikor teljesen kifáradok, megyek vissza a börtön megnyugtató szabadságába. E két helyen kívül úgy tetszik, sehol nem érzem jól magam, de jelentkezett egy harmadik hely, ez pedig Szombathelyen a Szent Domonkos Rendi Zárda. Így a világot már egy gömbhöz tudom hasonlítani, hitemet pedig leképezem a kvadrátra, habár úgy érzem festői talentumomat már megdupláztam, de úgy tűnik Isten is egy kedves festménynek lát engem, akivel még terveim vannak.” (Kiáltvány, 2002)

Feltámadás reményében gyászoló, 1994

„Festői működésemet korszakokra lehet bontani, mert ha már egy kifejezési módban rutinosan tudok dolgozni, akkor azt befejezem, és új, járatlan útra váltok, megint új kifejezési módot keresek... Rilke szavaival: »A mozgás oly parányi szögben hajlik.« Érdeklődésem középpontjában az emberábrázolás áll.” (2004)

2006-ban a *Vasi Magazin* számára „A lelkem mélyrétegében csendre és nyugalomra vágyom” címmel készítettem egy interjút Miklóssal, ahol összegezte addigi életét, munkásságát.

„Először is azt kell elmondanom, hogy több nyáron át jártam a Mártélyi Művésztelepre, ugyanakkor azt is el kell mondanom, hogy a „Híres Alma Materek” műsorban készítettek velem egy riportot a Magyar Rádióban. A legelső olajfestményemet pedig a TV-ben a „Fiatalkor Órájában” mutatták be. Bámulatomra pedig éppen festettem egy képet a szobámban, közben szólt a rádió, és egyszer csak Horváth János festőművész – mint ígéretes tehetségről – beszélt rólam. Negyedikes Gimnazista koromban pedig a tanórát megszakítva belépett az igazgatóhelyettes a Bűvár című folyóirattal, és örömmel újságolta, hogy egy Mártélyon készült festményemet közölte a folyóirat. Ilyen előzmények után csak a Képzőművészeti Főis-

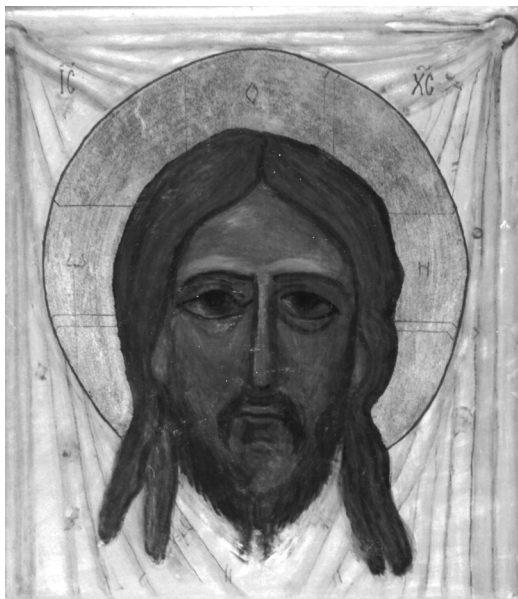
Szt. Domonkos intelmei, 2001

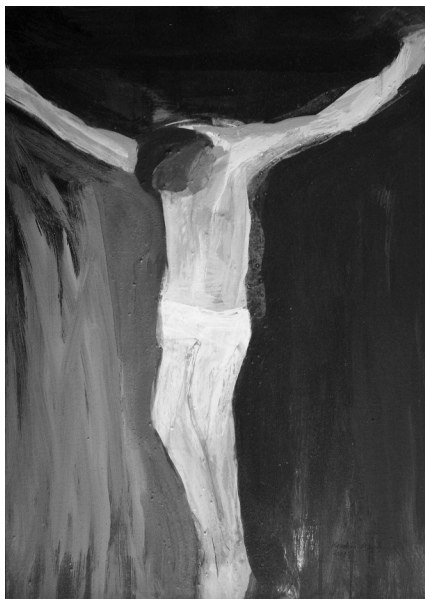
Lovag, 2002

kolára jelentkeztem festő szakra, más iskolát nem jelöltem meg. Majdnem úgy volt, hogy nulladik évfolyamos leszek, viszont elkövettem egy nagy hibát, mikor a felvételi beszélgetésről kijöttem, még visszaléptem egy mondatra, azt mondván – ha kenyéren és vízen, akkor is festő leszek –, ez lett az oka annak, hogy mégsem sikerült. Ettől a tényről hónapokig nem tértem magamhoz. Bár a könyvtárban állást ajánlottak nekem a következő félévig, az keserített el legjobban, hogy apám azt mondta „egyszer volt Budán kutyavásár”, és a könyvtár helyett elmentem a Derkovits Múzeumba teremőrnek, és készültem a szombathelyi főiskola matematika–rajz szakára. 1980-ban a matematika–rajz szakos felvételin megfeleltam, és ősszel itt tanultam tovább. (...) A festészetre vonatkozóan egyre konokabbá váltam, függetlenül a rajz szakos feladatoktól, mivel erős Morandi hatás ért, őhöz közeledő jellegű csendéletfestésbe fogtam. Ezt egy sor akkor festett képem bizonyítja a mai napig. A rajz szakos tanáraink rugalmasak voltak, és bár sok órát hiányoztam, ezeket a munkáimat elfogadták

órai feladatként. (...) A főiskolai éveim után érdeklődésem a középkori és újkori keresztény és zsidó temetők ábrázolása felé fordult, ezen belül az avittságuk, és a kőtömbök megformálása érdekelt. Ez több éven át tartott, és nem csak szombathelyi temetők tartoztak ide. Igazság szerint, amerre jártam, és invitált egy sírkert megfestése, Szombathelyen, vagy Szombathelyen kívül, ott felállítottam az állványomat. Az első ilyen megfogalmazás a badacsonytomaji temető volt. Olyan nézőpontot választva, hogy a Balaton vize is megcsillan-

Krisztus mandilion, 2002

Megfeszítés, 2014

jon. Badacsonytomajon temetőábrázolásokon kívül még megfestettem a Gulács hegyet és egy düledező parasztházat. Amikor a szombathelyi zsidó temetőt már több alkalommal megfestettem, az történt, hogy a következő képnél nem tudtam kifejezni a választott nézőpontból a sírkő-együttest, előkerült a dobozomból egy festékspray, és óvatosan megpermeteztem a félkész képet. Hitem és buzgalmam, hogy valami újat csináljak, arra készítettem, hogy elővettem egy másik sprayt is – bevallom csak fekete és vörös spray volt nálam – ekkor már a vásznat levettem az állványról és egy intuitív lírai absztrakt kép született belőle. Ettől a képtől számítódik az absztrakt festészeti beállítódásom. Nagyjából két tucat ilyen festményem készült, amelynek döntő részét elajándékoztam. Ez a korszakom 1991-ig tartott, és a szombathelyi Narancs Klubban megrendezett kiállításommal zárult. (...)

Utolsó választott mesterem, már hosszú évek óta Gyarmathy Tihamér volt, aki folyamatosan ismerte fotódokumentáció alapján absztrakt periódusomat. Mivel elkötelezett absztrakt festő volt, kielemezte dekomponálásaimat absztrakt képeimen, megrökönyödött az első néhány újfigurális képeimen. Egy alkalommal, amikor meglátogattam, felvázoltam neki azt

az általam legalábbis nem ismert utat, hogy röntgenfelvételeket komponálok bele a portréimba. Ezen a látogatáson, azok után, elbeszéltem neki, hogy mit tervezek, mondta, hogy fogjak papírt és ceruzát és diktált. A lejegyzett anyag lényege az volt, hogy a röntgenadaptációs festményeim nem mások, mint hogy felmutatok a technikai civilizációval szemben egy olyan állásfoglalást, amellyel az abszolút emberi átláthatóság határait kitágítom. Igazság szerint, ekkor kezdődtek a röntgenadaptációs képeim. (...) Fejembe vettem, miután a röntgenadaptációs festménnyel végeztem, amivel úgy éreztem, hogy mindent elmondtam már a röntgenadaptációs képeimmel, hogy amennyire festői kereteim és kvalitásom megengedi, szakrális jellegű képeket festek. Ezzel újabb merőben más „korszakot” indítottam el festészetemben, amely különösen azért volt nehéz, mert többségében még ragaszkodtam a látvány utáni festészethez, és talán úgy, mint a röntgenképek adaptációinál hozzá komponálok a már megfestett figurális részekhez – szigorúan az ókeresztény, IV. századi szimbolikához ragaszkodva – a keresztény jelképeket.”⁵

Kecskés Miklós művészetének középpontjában mindig az ember állt, a külsőből fokozatosan bensővé váló ember. Ahogy ezen a bensővé-válás útján elindult, a külső burok egyre értékteletlenebbé, periférikusabbá vált számára. Ezzel a lét-sommázattal azonban óhatatlanul ő maga került az élet periferiájára.

„Egy biztos, a műteremajtómon belül – mivel nem dirigálhat senki más, mint az a tény, hogyan építem fel képeimet egymás után, modell, vagy modell nélkül – sohasem érzem magam egyedül. (...) a lelkem mélyrétegeiben a csendre és nyugalomra vágyom.”⁶

„Ki nem álmódott volna egyszer már nagyot? Itt és most álmodhatunk! Az ember nem is gondol rá, szabad, feltöltődik erővel, bizonyossággal. Hogy mennyire szép és gazdag lesz a létezés benne, erről mit sem tud. (...) Én nézelődök kifelé az ablakaimon, amik közé be vagyok zárva önkéntes választásom szerint. És most átgondolom. Valamihez ragaszkodom ezzel az ittlétemmel. (...) Lelkem mezején tulipánok, nárciszok, ibolyák és pipacsok hajladoznak. Az intuíciók, a megérzések mezeje ez Noé galambjaival egyetemben.”⁷

E rendhagyó sorokkal, az alkotóval közösen, megpróbáltuk feltárni a kétdimenziós képek sokdimenziós háttérét, nem műhelytitkokkal, inkább a lét és a lélek titkaival, azzal a finom, megfoghatatlan esszenciával, aminek valóságáról nem materiális, ám mégis tapasztalati bizonyítékaink vannak, amelyeket mi, művészek képesek vagyunk megjeleníteni. Ettől a furcsa, illuzórikus matériától lesz a hangból, a szóból, a képből műalkotás.

5 TÓTH Csaba: Beszélgetés Kecskés Miklós festőművésszel. *Vasi Magazin*, 2006/9. Sz.hely 22–23. old.

6 Uo.

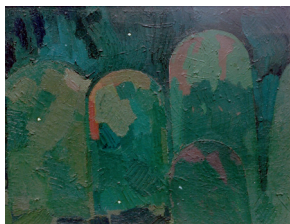
7 KECSKÉS Miklós: Megpendült bennem az emlékezés húrja (kézirat), 2017

ARCKÉPCSARNOK

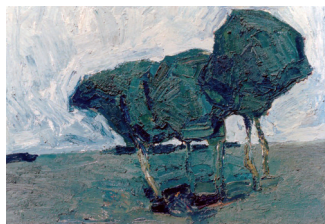
TÓTH CSABA: „ISTEN IS EGY KEDVES FESTMÉNYNEK LÁT ENGEM...”

A Csend szava, 1987

Ortodox temető, 1983

Táj három fával, 1984

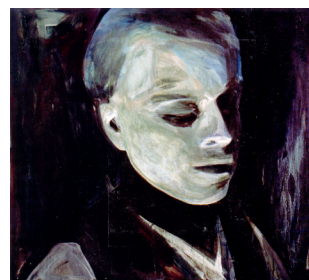
Elveszett paradicsom, 1991

Delelni sápadtan, 1992

Egy nagyon szomorú este, 1988

Lemenő nap, 1995

Nem szemmel látható, 1995

VASI SZEMLE

2017. LXXI. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

*Nem perc, nem másodperc,
1995*

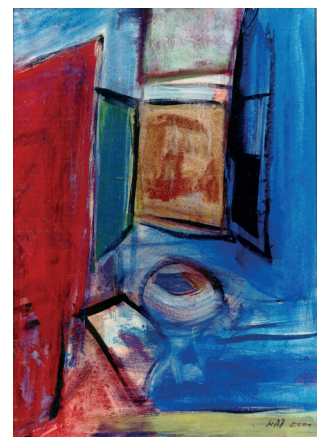
*Portrebbe essere diverso,
1995*

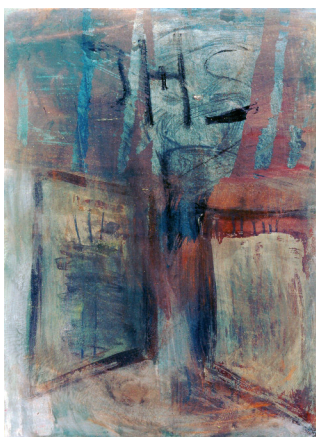
*Szívet cserél, ki égboltot cserél,
1996*

Ne félj, csak higgy! 1999

*A látomásban kapott parancs
szerint, 2000*

*Jobból, vagy balról teszed,
2001*

Hít, Remény, Szeretet, 2002

Nóra, 2002